

סרקסטי, ברצינות? אלבום אחד, וסיפור אחד

מוסיקאי צעיר בעקבות "צמח הגלגל" מאת אנטון צ'כוב

קלוד דביסי הלחין את "פרלוד לאחר הצהריים של הפאון" בהשראת שיר של סטפן מלארמה, דייויד בואי כתב את "1984" בהשראת הרומן של ג'ורג' אורוול, ואין ספור שירים ויצירות מתבססים על סיפורי התנ"ך. אל שורת היוצרים שנוטלים השראה מעולם הספרות, מצטרף המוזיקאי מיכה גלעד, המוזג רכיבים ספרותיים אל תוך יצירתו האישית בצורה יוצאת דופן, מפליאה ומופלאה.

מיכה (25) - פסנתרן ומלחין המתגורר בניו יורק, במקור מתל-אביב, למד בתיכון תלמה ילין ובתוכנית השיתופית היוקרתית בין הקונסרבטוריון הישראלי לבין ה"ניו סקול" שבניו יורק; גלעד, זוכה מלגות קרן שרת ורן ברון, הוא מחלוצי סצנת הג'אז הישראלית הצעירה המתפתחת באחרונה בקצב מסחרר מעבר לים.

אלבומו של גלעד "פרידה מברהמס"¹ הוא אלבום ייחודי, יפהפה, מרתק ומסעיר. הקומפוזיציות, הנעות בין נינוחות נעימה לדיסוננטים מטרידים, וטווח ההבעה הרחב והעמוק המשתקף במוזיקה בכללה, מעבירים את המאזין חוויה בלתי נשכחת.

האלבום מייצג את ההינתקות של מחברו מהמסורת ומהחוקים הנוקשים של עולם הג'אז בנוגע להלחנה, אלתור ונגינה בפורמט הטריו.

ב"פרידה מברהמס" מבטא מיכה גלעד את הכרתו במסורת הג'אז, אך גם החלטה להניח אותה מאחוריו ולהעז לצעוד בדרך חדשה. האלתורים הנועזים לאורך האלבום מבוססים על מהלכים הרמוניים מסורתיים ורטוריקת ג'אז מקובלת, אך הם מתהפכים באחת ומתגלים מזוויות חדשות, המבטאות את ההומור של גלעד, את כישורי הטלת הספק שלו ואת יכולתו למתוח ביקורת.

שם האלבום – כמבטא רעיון ושאיפה, מאזכר את ספרו של המינגווי "הקץ לנשק"², ואילו הלחן הסוגר את האלבום מציג קשר ישיר לסיפור קצר מאת אנטון צ'כוב. על כך רצוני להרחיב את הדיבור.

הקטע "המנזר, פרח הכמורה, והנווד חסר הבית" הוא יצירה פרי עטו של מיכה גלעד, המבוצעת באלבום בגרסת סולו פסנתר. ההשראה לכתיבתה נשאבת מהסיפור הקצר "צמח הגלגל".

---

¹ A Farewell to Brahms

² A Farewell to Arms, Ernest Hemingway, 1929

בעולם הג'אז המודרני, המתבסס על פי רוב על נושאים כמו אהבה, שלום וחיי היום-יום, נדיר למצוא השפעות מעולם הספרות בכלל, ומהספרות הרוסית בפרט. דווקא כאן, קולו האינדיבידואלי הנדיר של גלעד, הבא לידי ביטוי כבר מעיון בשם שנתן לפרויקט השלישיה שלו: "סרקסטי ברצינות"³ - הופך את החיבור לספרות הרוסית לכמעט מתבקש, ובכל זאת למפתיע.

האקורד הפותח של היצירה מזמין האזנה מעמיקה ותהיה פנימית. גלעד משתהה עליו זמן מה לפני המעבר לאקורד הבא, במהלך שמתפתח לאיור מוזיקלי של נגינת פעמוני הכנסייה לתפילת הלילה בסיפורו של צ'כוב. חלקה הראשון של היצירה הוא במבנה דמוי רונדו, עם וריאציות מתפתחות - הנושא מוצג שוב ושוב, אך מתארך ומתפתל, מתפרק ומתחיל מחדש בכל הופעה. זוהי האקספוזיציה של הסיפור: האנדרלמוסיה סביב הכנסייה, או אולי ההתפללות המבולבלת והאין סופית של אלכסנדר איבאניץ', הצעיר חסר הבית, אל מול המספר. ההרמוניה מסתורית, אך נעימה, ומשרה אווירת מוזיקה קלאסית של תחילת המאה העשרים.

בחלקה השני של היצירה גלעד שובר בחדות את מבנה הרונדו ואת השפה ההרמונית באקורד דומיננטי בלוזי, שממנו הוא ממשיך לאלתור חופשי ופרוע. הוא זורק בנגינתו חלקי מנגינות ביד ימין, ומנגד אותן בקצב לא סדיר ביד שמאל. השפה נעה בין טונאליות, לדו-טונאליות, לרב-טונאליות ולא-טונאליות, כך שהמוזיקה נשמעת כמו פסיפס שפוזר והורכב מחדש בצורה רנדומלית.

"...בעודי נרדם, תיארתי לי כמה היו כל אותם בני אדם משתאים ואפילו שמחים, אילו נמצאו הטיעונים והמילים שיכולים היו להוכיח להם, שאין חייהם זקוקים לצידוק יותר מחיי כל יתר הבריות."

האלתור המפוזר של המוזיקאי בחלק זה של היצירה, מדמה את חוט המחשבה של המספר בעולם שבין ערות לחלום. חלקיקי המנגינות הם כמו אין ספור קולות אדם המחפשים צידוק ומשמעות. מנגינות מקובלות לצד מנגינות משונות, והרמוניה קונסוננטית לעומת הרמוניה דיסוננטית, כמו מוכיחות את הטענה כי אכן כל המוטיבים, כל אותם בני אדם, הם חסרי חשיבות יתרה, ואינם זקוקים לצידוק יתר. הוא מתנחם בכך. המוזיקה פרועה ועם זאת מושכת, מפתה ומרתקת.

לקראת סופו של החלק הזה, האלתור הפרוע מתארגן בקצב קבוע עם הרמוניה בי-טונאלית המציגה מנגינה נעימה-לכאורה בצורה חדה וגרוטסקית, בדומה לקריאת פרח הכמורה שהמספר שומע בשנתו.

"בשנתי שמעתי כיצד מעבר לדלת צלצל פעמון בקול תלונה דק, כמגיד דמעות חמות, ופרח נזורה צעק פעמים אחדות: "ישוע הנוצרי אלוהינו, בן האלוהים, חוס עלינו! עורו לתפילת השחרית!"

בדינמיקה גוברת, ובאקורדים המידפקים אל מול המנגינה המתפתלת, משתקפת הקריאה לדת כהתעוררות מהחלום המנחם של חוסר המשמעות הקולקטיבי; קריאה לשיבה אל ההיררכיה והאמונה העיוורת, ואל הסבל

---

³ *Seriously Sarcastic*

שהן מביאות.

החלק השלישי הוא מעין רפריזה לחלק הראשון, חזרה למוטיב הפותח, עם משחקים מלודיים והרמוניים מסביבו. כמו המשך דרכו של המספר, שאולי יגיע למקומות שונים ויפגוש דמויות אחרות, אך יתקל בעוול האנושי בכל מקום שיגיע אליו.

היצירה של גלעד היא רעננה ובוועטת, מלאת עומק ומרתקת, והיחס שלה אל הסיפור המורכב של צ'כוב מעיד כי מחברה הוא מוזיקאי אינטליגנטי, בעל כשרון יוצא דופן. מוזיקה בטבעה היא אבסטרקטית, וניכר כי מיכה גלעד היטיב להבין שבמיוחד בז'אנר חופשי כשלו, הקישור של המוזיקה לטקסט מעצים את החוויה ומאפשר גישור וחיבור לכל המאזינים, גם המוזיקאים שביניהם, וגם אלו שאינם מוזיקאים.

ניתן להאזין לאלבום במלואו כאן:

<https://michagilad.bandcamp.com/releases>

גיל דיקמן הוא סטודנט לפסיכולוגיה, איש תוכן וחובב מוסיקה.